

การพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาหน้าที่พลเมือง ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ

Development of Problem-Based Learning Skill Exercises in the Civics Course Based on the Four Iddhipāda Principles for Grade 8 Students at Wat Weluwan Witthaya School, Bueng Kan Province

ชนันท์กรณ ไชยประเสริฐ^{1*}, ดร.ธารารัตน์ มาลัยเถาว์²

^{1,2}วิทยาลัยการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา, ประเทศไทย

Chanankorn Chaiprasert^{1*}, Phra Maha Kriangsak Witichai²

^{1,2}School of Education, University of Phayao, Thailand

✉: * kornchaichanun@gmail.com

(*Author Corresponding Email)

Received: 19 May 2026; Revised: 02 June 2026; Accepted: 02 July 2026

© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานรายวิชาหน้าที่พลเมือง ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ ตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน และ หลังเรียน 3) และเพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อชุดการสอน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 31 รูป ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test (Dependent) ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพชุดการสอนการพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานรายวิชาหน้าที่พลเมือง ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ ตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 83.49/89.78 ซึ่งถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนใช้การพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาหน้าที่พลเมือง ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมี นัยยะสำคัญทางสถิติที่ 0.01 3. ความพึงพอใจต่อชุดการจัดการเรียนรู้ เรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้รายวิชาหน้าที่พลเมืองโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬทั้ง 4 ด้าน โดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.33)

คำสำคัญ: การพัฒนาแบบฝึกทักษะ, ปัญหาเป็นฐาน, หลักอิทธิบาท 4

Abstract

This research aimed to: (1) examine the efficiency of instructional skill exercises developed through problem-based learning in the Civic Education course based on the Four Iddhipāda principles for Grade 8 students at Wat Weluwan Wittaya School, Bueng Kan Province, according to the 80/80 criterion; (2) compare students' learning achievement before and after instruction; and (3) investigate students' satisfaction with the instructional package. The sample consisted of 31 students selected through purposive sampling. The statistical methods used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and dependent t-test. The research results were as follows: 1. The efficiency of the instructional package for developing learning management skill exercises using problem-based learning in the Civic Education course based on the Four Iddhipāda principles for Grade 8 students at Wat Weluwan Wittaya School, Bueng Kan Province, according to the 80/80 criterion, was found to be 83.49/89.78 (E1/E2), which is higher than the established criterion. 2. The students' learning achievement after studying through the development of learning management skill exercises using problem-based learning in the Civic Education course based on the Four Iddhipāda principles for Grade 8 students at Wat Weluwan Wittaya School, Bueng Kan Province was significantly higher than before learning at the 0.01 level. 3. The overall satisfaction toward the instructional package on the development of learning management skill exercises using problem-based learning in the Civic Education course based on the Four Iddhipāda principles for Grade 8 students at Wat Weluwan Wittaya School, Sri Wilai District, Bueng Kan Province, across four aspects, was found to be at a high level ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.33).

Keywords: Skill Practice Development, Problem-Based Learning (PBL), Four Iddhipāda Principles

1. บทนำ

ระบบการศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพคน ให้คนเป็นคนดี มีปัญญา มีศักยภาพ และทักษะต่างๆพร้อมที่จะรับมือกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ซึ่งในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยีด้านต่างๆ และแนวความคิดที่แปลกใหม่ ระบบการศึกษาที่ดีจะเป็นการเตรียมพร้อมในการสร้างคนให้มีศักยภาพ เสริมสร้างคุณภาพคนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีหลักการทางความคิด รู้จักไตร่ตรอง รู้จักคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ ให้เหตุผลและแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งต้องมีทักษะที่จำเป็นในยุคสมัยปัจจุบัน การศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญในการวางรากฐานให้มนุษย์ทุกคนมีความรู้และทักษะต่างๆ เพื่อพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง ดังจะเห็นได้ว่าการศึกษามีการปรับปรุง พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามยุคสมัยตลอด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ที่ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ นอกจากนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้สะท้อนถึงความสำคัญของผู้เรียนเป็นที่สุด ในกระบวนการเรียนรู้ พร้อมทั้งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะรอบด้านเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมือง

ที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ช่วยให้ผู้คนมีคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย การจัดการศึกษาในยุคนี้ การจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยน วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ทันกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีที่เร็วมาก ฉะนั้นการจัดการเรียนรู้จะต้องใช้กระบวนการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้ ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์และอยู่ในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ความตอนหนึ่งว่า การศึกษาเป็นปัจจัยในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนพอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและ บ้านเมืองนั้นจะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถดำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศไว้และพัฒนาก้าวหน้าต่อไปได้ตลอด ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้กำหนดสาระการเรียนรู้ไว้ 5 สาระ ได้แก่ สาระที่ 1 ศาสนา ศิลธรรมและจริยธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ในสาระการเรียนรู้ ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรมหลักธรรม ของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือการนำหลักธรรม

คำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขปัจจุบันพบว่านักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจใน ขาดความสนใจ ขาดแรงบันดาลใจในการศึกษา และการปฏิบัติตัว ในสังคมให้ถูกต้องตามกฎระเบียบ ทางสังคม การศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพมีความสามารถเต็มศักยภาพ มีการพัฒนาที่สมดุลทั้งสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและการเจริญก้าวหน้า ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดและเรียนรู้ที่จะสร้างสรรค์และพัฒนาคนทั้งในแง่ความรู้ ความคิด ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถสนองตอบทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติ ซึ่งเป็นประเทศที่ต้องการความก้าวหน้า ทุกองค์กรต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน โดยอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประชากร สำหรับประเทศไทย เป็นประเทศที่กำลังพัฒนาและมีปัญหาเกี่ยวกับกำลังคนที่จะตอบสนองนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก อันสืบเนื่องมาจากระบบและวิธีการจัดการศึกษาที่ไม่สามารถสร้างและกระจายโอกาส รวมทั้งคุณภาพการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทิศทางการเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคอุตสาหกรรมที่ผ่านมา และการก้าวสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ในทศวรรษที่ 21 ดังนั้นระบบการศึกษาของประเทศไทยจึงถูกท้าทายจากแรงผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ค่อนข้างมาก

การจัดการศึกษาเพื่อให้เยาวชนของชาติสามารถอยู่รอดในสังคมปัจจุบันและอนาคตได้อย่างปกติสุขแล้วจะต้องพัฒนาจิตสำนึกต่อโลกและสิ่งแวดล้อม หน้าที่พลเมือง และการดูแลสุขภาพควบคู่ไปด้วย การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนทุกระดับได้มีการรูปเท่างาน และมีความสามารถในการใช้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงเป็นประเด็นเร่งด่วนของทุกประเทศ สำหรับการศึกษาในปัจจุบัน และอนาคต โดยการนำหลักธรรมที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษามาใช้ คือหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่จะนำพาบุคคลไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบของอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ หมายถึง ความพึงพอใจ วิริยะ หมายถึง ความเพียรพยายาม จิตตะ หมายถึง ความมุ่งมั่นเอาใจใส่ และวิมังสา หมายถึง ความใคร่ครวญ ใน

งานที่ทำ ซึ่งจะช่วยให้การทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาไทยจะเปลี่ยนแปลงให้เห็นทันตาต้องใช้ อิทธิบาท 4 โดยกระทรวงศึกษาธิการไม่ต้องเสียเวลา นำรูปแบบหรือตัวอย่างจากต่างประเทศมาใช้กับคนไทย เพราะคนต่างวัฒนธรรมที่มีวิธีการเรียนรู้เฉพาะตน มีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบ และสั่งสอนชาวพุทธให้เป็นคนดี อิทธิบาท 4 จึงเป็นฐานแห่งความสำเร็จในการเรียนรู้ของคนไทย “Innovation” นวัตกรรมสุดยอด ยุคไทยแลนด์ 4.0 เพราะได้มีการทดลองใช้และพัฒนาต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลา 2,000 กว่าปี ผู้ใช้ทุกคน (ชาวพุทธ) ต่างให้ความเห็นว่า เป็นสิ่งซึ่งมีคุณธรรม เป็นเครื่องให้บรรลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ถ้าทำตนให้สมบูรณ์ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อิทธิบาท 4 คือ 1 ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น 2 วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น 3 จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น 4 วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผล ของสิ่งนั้น จะทำให้ทุกสิ่งสำเร็จได้ตามเป้าหมาย ดังนั้น จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของนักเรียนและครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งโรงเรียนจะได้นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สร้างแรงจูงใจ ของผู้มี ส่วนเกี่ยวข้อง ความสนใจในแนวคิดของนวัตกรรมรวมถึงการควบคุมการทำงานและพัฒนาการเรียน การสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง

ในคำสอนทางพระพุทธศาสนาพระพุทธองค์ได้ทรงแสดงชาดกไว้จำนวนมากซึ่งส่วนมากมักจะเกี่ยวข้องกับเรื่องของอิทธิบาทแฝงอยู่ในเรื่องนั้น ๆ ด้วยแม้แต่ในครั้งที่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อตอนที่ยังไม่ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้านั้นขณะที่ทรงเป็นพระโอรสได้เสวยพระชาติเป็นพระมหาชนกนั้น พระองค์ได้นำพรรคพวกบริวารออกเดินเรือข้ามมหาสมุทร เพื่อที่จะไปค้าขายต่างเมือง (เมืองมิลินดา) แต่ได้เกิดอุบัติเหตุเรืออัปปางลงในท่ามกลางมหาสมุทรผลปรากฏว่าพรรคพวกบริวารได้ จบชีวิตลงในท่ามกลางมหาสมุทรทั้งหมด เพราะเขาเกิดความท้อแท้ใจคือไม่คิดที่จะมีความเพียรว่ายนํ้าสู้เพื่อเอาชีวิตของตนให้รอด แต่พระมหาชนกได้นำอิทธิบาทมาใช้ คือ มีใจรักชีวิตของตนเพียร พยายามเอาชีวิตตนให้อยู่รอดได้เอาใจใส่ในหน้าที่ของตนไม่ทอดทิ้งปัญญพิจารณาในการหาวิธีว่ายนํ้าให้ถูกคือไม่ว่ายเร็วเกินไปและช้าเกินไป แบบฝึกทักษะ คือ กระบวนนำสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลายที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ที่ได้จัดวางไว้อย่างเป็นระบบระเบียบแล้ว ซึ่งเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้และ ประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ เป็นตัวช่วยให้ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และเสริมสร้างกระบวนการกลุ่มภายในชุดการสอนประกอบด้วย คู่มือครู คู่มือนักเรียน เนื้อหากิจกรรม สื่อประสม และเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุดสื่อประสมสำเร็จรูป ที่ได้รวบรวมสื่อการสอนไว้อย่างสมบูรณ์ตามแบบแผนที่วางไว้ จึงต้องใช้วิธีการเรียนรู้ที่จะช่วยสร้างเสริมเติมเต็มประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญา ความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ดี ตลอดจนต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิ ตัวอย่างเข้าใจสภาพที่เป็นอยู่และการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การจัดการและปรับใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพอย่างสร้างสรรค์ ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่จะส่งสัมฤทธิ์ให้เห็นพฤติกรรมและพัฒนาการของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น การพัฒนาแบบฝึกทักษะโดยการใช้

หลักสูตรที่เน้นเป้าหมายหรือความสำเร็จด้วยแล้ว ยิ่งจะทำให้การเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลได้อย่างน่าพอใจยิ่งขึ้น

ปัญหานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม นักเรียนมีความสับสนเรื่องหลักสูตร ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจเรียน เพราะทุกวันนี้โลกพัฒนาก้าวหน้าไกลอย่างมากและรวดเร็วทันใจมีการสื่อสารที่ทันสมัย เช่น เฟสบุ๊ก เป็นต้น ทำให้เด็กบางคนจ้องมองแต่โทรศัพท์ เล่นแต่เกม ไม่ค่อยสนใจครูผู้สอนเท่าไร เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการเรียนการสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ ด้วยการนำแบบฝึกทักษะ มาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬและจักเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ด้วยซึ่งแบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจะเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้นและฝึกให้ผู้เรียนได้ทำงานด้วยตนเองการลงมือกระทำแบบฝึกทักษะ ได้ฝึกฝนทักษะอย่างเต็มความสามารถ ของแต่ละบุคคลผู้เรียนได้ทราบความก้าวหน้าของตน เพราะการให้ผู้เรียนได้ทำแบบฝึกทักษะมาก ๆ เป็นสิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ในเนื้อหารายวิชาได้ดียิ่งขึ้น หลังจากที่ได้ทำแบบฝึกทักษะแล้วก็เอามาให้ผู้เรียนได้ทดสอบลงมือทำก็เพื่อที่จะได้ประเมินสมรรถสัมฤทธิ์ของผู้เรียนไปด้วยเนื่องจากผู้เรียนขาดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนโรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยาเห็นปัญหาที่กล่าวมาเบื้องต้นมาเพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะ การจัดการเรียนรู้รายวิชาหน้าที่พลเมือง ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนให้ทันสมัยสอดคล้องการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบันให้มากที่สุดที่มุ่งเน้นให้เด็กมี 1. ความพอใจอยากรู้อยากศึกษา ความยินดี หรือความต้องการที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเต็มใจ (ฉันทะ) 2. ความอดุสาหใฝ่เรียนรู้ความพยายามอย่างต่อเนื่องไม่ท้อแท้เพื่อบรรลุเป้าหมาย (วิริยะ) 3. ความเอาใจใส่ มุ่งมั่น และรับผิดชอบในสิ่งที่ทำ เป็นการมีสมาธิ จดจ่อกับงานหรือสิ่งที่กำลังทำอย่างจริงจัง (จิตตะ) และ 4.การไตร่ตรอง พิจารณาอย่างรอบคอบ ใช้ปัญญาในการตรวจสอบและวิเคราะห์สิ่งต่างๆ เพื่อนำไปสู่การวางแผน แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นของวิชาหน้าที่พลเมือง ใช้พัฒนาแบบฝึกทักษะการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 พัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาหน้าที่พลเมืองตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬเป็นอย่างไร

1.2.2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาหน้าที่พลเมือง ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬผลเป็นอย่างไร

1.2.3 ความพึงพอใจต่อการพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานรายวิชาหน้าที่พลเมือง ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬอยู่ในระดับใด

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่องเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้ ใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาหน้าที่พลเมือง ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ โดยการวิจัยเชิงทดลอง

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬจำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 31 รูป

2. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 31 รูป ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ (1) แบบฝึกทักษะทางการเรียนรู้ เรื่องแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามหลักอิทธิบาท 4 รายวิชาหน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (2) แบบฝึกทักษะ ใช้ในวัดผลระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 การพัฒนาแบบฝึกทักษะจัดการเรียนรู้ใช้ปัญหาเป็นฐานตามหลักอิทธิบาท 4 รายวิชาหน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้แบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ฉันทะ (ความพึงพอใจ) 2 เรื่อง วิริยะ (ขยัน หมั่นเพียร) เรื่อง จิตตะ (เอาใจใส่ต่อการทำงาน) เรื่อง วิมังสา (ไตร่ตรอง ดีชั่ว) (3) แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre - test) และหลังเรียน (Post - test) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รายวิชาหน้าที่พลเมือง จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน เวลา 40 นาที โดยเป็นข้อสอบแบบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก (4) แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อวัดระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ

4. สถิติที่ใช้ คือ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่าความเที่ยงตรงของแผนการจัดการเรียนรู้

4. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้ ใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาหน้าที่พลเมืองตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ” ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพชุดการพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้ใช้ปัญหาเป็นฐานรายวิชาหน้าที่พลเมืองตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ ตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 พบว่า ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 83.49/89.78 ซึ่งถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

4.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของประสิทธิภาพของชุดการพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานรายวิชาหน้าที่พลเมือง ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ พบว่า พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 14.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.41 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 26.94 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.01 ค่าร้อยละของคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ (GS) เท่ากับ 79.55 ซึ่งอยู่ในระดับพัฒนาการสูง แสดงว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอน การพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานรายวิชาหน้าที่พลเมือง ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.3 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานรายวิชาหน้าที่พลเมือง ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงที่สุด คือ ด้านการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.39) รองลงมา คือ ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.42) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.42) และ ด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.39) ตามลำดับ

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้ ใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาหน้าที่พลเมือง ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ” ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

5.1 การพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้ ใช้ปัญหาเป็นฐาน รายวิชาหน้าที่พลเมือง ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญฐาภรณ์ พานเงิน ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ชีวิต แบบพอเพียงอย่างมีวิจารณญาณเรื่องชุมชนริมน้ำ จันทบูร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์ พบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม เรื่องชุมชนริมน้ำจันทบูร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.59/87.91 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพุทธศักดิ์ แวงสูงเนิน ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 จำนวน 4 คน และไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 6 คน และในวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ ที่กำหนดร้อยละ 80 ทุกคน และ (2) ผลการ

พัฒนาทักษะในการคิดแก้ปัญหาในวงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 จำนวน 5 คน และไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 6 คน และในวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีคะแนนผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ทุกคน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอธิการมาวิน จันทรมโม (อ้วนจิ)** ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านผึ้งวิทยาคม จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า (1) การพัฒนาชุดการสอน โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านผึ้งวิทยาคม พบว่า นักเรียนมีความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับเบญจศีลเบญจธรรม จากการทำแบบทดสอบ ก่อนเรียน นักเรียนมีความเข้าใจในหลักเบญจศีลเบญจธรรมพอปานกลาง และเมื่อได้ทดสอบหลังจากที่ได้ทำการเรียนการสอนแล้ว พบว่า นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจในหลักเบญจศีลเบญจธรรมมากยิ่งขึ้น สามารถตอบแบบทดสอบ อธิบายหรือบรรยายในหลักธรรมได้เป็นอย่างดี (2) การพัฒนาชุดการสอน โดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่อง เบญจศีลเบญจธรรม นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านผึ้งวิทยาคม หลังจากที่ได้ผ่านการจัดการเรียนการสอนแล้ว ทำให้ทราบถึงความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ ชุดการจัดการเรียนรู้ โดย พุทธวิธีการสอน เรื่องเบญจศีลเบญจธรรม โดยภาพรวม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุก ๆ ด้าน เมื่อเรียงลำดับตามความพึงพอใจแล้ว นักเรียนมีความพึงพอใจเกี่ยวกับ กิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหาสาระเข้าใจง่าย และการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด

5.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของประสิทธิภาพของชุดการพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานรายวิชาหน้าที่พลเมือง ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 14.90 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.41 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$) เท่ากับ 26.94 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.01 ค่าร้อยละของคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ (GS) เท่ากับ 79.55 ซึ่งอยู่ในระดับพัฒนาการสูง แสดงว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอน การพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานรายวิชาหน้าที่พลเมือง ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ **0.01** ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กัญญาณตร์ พานเงิน** ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ชีวิตแบบพอเพียงอย่างมีวิจารณญาณเรื่องชุมชนริมน้ำจันทบูร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์ พบว่า ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการเรียนโดยวิธีสอนพุทธวิธีบูรณาการกับวิธีสอนแบบปกติ พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยวิธีสอนพุทธวิธีบูรณาการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนโดยวิธีสอนแบบปกติโดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระประยัต อภินันโท (หมื่นศรีพรหม)**, **สมชัย ศรีนอก** และ **นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ** ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหา

เหตุปัจจัยของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า 1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาความสามารถทางการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการทดสอบก่อนเรียน มีประสิทธิภาพของกระบวนการเฉลี่ยร้อยละ 78.85 หลังเรียนมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉลี่ยร้อยละ 81.31 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2. ผู้เรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องอรรถ 3 และ ปัญญา 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ผู้เรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 มีความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัยเรื่อง อรรถ 3 และ ปัญญา 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระรุ่งโรจน์ ธิระบุญ (รักษากรุ) ศึกษาเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่ ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนที่เรียนรู้แบบอริยสัจสี่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่นักเรียนพยายามคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาและวิธีการพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้ลำดับขั้นตอนของอริยสัจ 4 เป็นแนวทางการแก้ปัญหาและวิธีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยตนเองเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ (2) ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เรียนรู้แบบอริยสัจ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากนักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ได้ศึกษาสถานการณ์เริ่มกำหนดประเด็นปัญหาร่วมกันพิจารณาจากข้อมูล มีการถกเถียงเพื่อกำหนดปัญหา ร่วมกันให้ความหมายของปัญหา การรวบรวมข้อมูลจากสถานการณ์จำลอง ร่วมกันพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ (3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่อยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากนักเรียนรู้สึกว่าได้สัมผัสกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาจากแบบฝึกทักษะหลายรูปแบบในเรื่องพุทธปณิธาน 4 เป็นเรื่องที่สร้างแรงจูงใจให้อยากรู้ และท้าทายความสามารถในการคิดแก้ปัญหา(ขั้นทุกข์) ร่วมกันค้นคิดหาสาเหตุของปัญหาภายใต้มุมมองที่เป็นอิสระ (สมุทร) นักเรียนร่วมกันรวบรวมข้อมูลเพื่อสนับสนุนทางเลือกที่ตนเองนำเสนอให้กับกลุ่ม (นิโรธ) ร่วมกันตัดสินใจเลือกและปฏิบัติด้วยรูปแบบที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาที่เป็นสาเหตุแห่งทุกข์ (มรรค) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตภณ ชื่นกลั่นรูป ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีสอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง สูงขึ้น 3) ความคิดเห็นของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5.3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนด้วยชุดการพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานรายวิชาหน้าที่พลเมือง ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงที่สุดคือ ด้านการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.39) รองลงมา คือ ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.42) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.42) และ ด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.39) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระธีระ จิตตโสภโณ** (ชาวแจ้ง) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี พบว่า ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขา ในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โดยรวม พบว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.36 - 4.48$) เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้แก่ ชั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) ($\bar{X} = 4.48$) ชั้นสมาธิ (จิตตสิกขา) ($\bar{X} = 4.45$) และชั้นศีล (ศีลสิกขา) ($\bar{X} = 4.36$) 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตร สิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยภาพรวม นักเรียนที่มีปัจจัยด้าน เพศ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนาต่างกัน นักเรียนมีความพึงพอใจต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ปัจจัยด้าน คุณค่าความสำคัญและประโยชน์ของวิชาพระพุทธศาสนา ต่างกันนักเรียนมีความพึงพอใจต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานรายวิชาหน้าที่พลเมือง ตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเวฬุวัน จังหวัดบึงกาฬ ผู้วิจัยสรุปเป็นแผนภาพพร้อมคำอธิบายดังแสดง แผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

7. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงจากผลการวิจัย และ จากความคิดเห็นของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามซึ่งสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหาในการทำงาน โดยครูอาจเตรียมชุดคำถามหรือกรณีศึกษา สำรองไว้ให้นักเรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์เพิ่มเติมระหว่างทำงานกลุ่ม
- 2) ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนเนื่องจากการเปลี่ยนจากการฟังเพียงอย่างเดียวให้มีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากขึ้นมีการได้พูดคุยปรึกษากันในกลุ่ม และแสดงความของตนเองได้อย่างเต็มที่ โดยคำถามปลายเปิดในทุกทักๆ มุมมอง
- 3) ควรส่งเสริมให้มีการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน หลังจากที่ได้ศึกษาแล้วนักเรียนสามารถนำสิ่งที่ศึกษาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และไปปรับใช้ในการทำงานให้ราบรื่นได้
- 4) ครูผู้สอนควรมีการวัดและประเมินผลของนักเรียนตามสภาพความเป็นจริง เพื่อการสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อผู้เรียนสืบต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระอื่น ๆ เช่น กลุ่มวิชาภาษาไทย กลุ่มคณิตศาสตร์ และ กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ เป็นต้น
- 2) ควรมีการศึกษาพัฒนาแบบฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เช่นในกลุ่มสาระประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดเวฬุวันวิทยา จังหวัดบึงกาฬ
- 3) ควรมีการติดตามผลงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมให้มีประสิทธิภาพ ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เอกสารอ้างอิง

- กัณฐาภรณ์ พานเงิน. (2559). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ชีวิตแบบพอเพียงอย่างมีวิจารณญาณ เรื่องชุมชนริมน้ำจันทบูร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีมารดาพิทักษ์ [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
- กัณตถน ชื่นกลิ่นรูป. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- พระธีระ จิตตโสภโณ (ขาวแจ้ง). (2555). ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อพุทธวิธีการสอนแบบไตรสิกขาในโรงเรียนอนุบาลจันทบุรี [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
- พระประหยัด อภินนโท (หมื่นศรีพรหม), สมชัย ศรีนोक, & นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2565). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัยของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 8(8), 16–28.
- พระพุทศศักดิ์ แวงสูงเนิน. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม].
- พระรุ่งโรจน์ ธิรปุณโณ (รักษาราม). (2563). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
- พระอธิการมาวิน จนทนมโม (อ้วนจี). (2562). การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้พุทธวิธีการสอน เรื่องเบญจศีลเบญจธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านฝั้ววิทยาคม จังหวัดนครพนม [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].